

14.11.2018

483/03.00.00.00/2018

LVM

Viite: LVM/1139/03/2018

HELSINGIN SEUDUN LIIKENNE -KUNTAYHTYMÄN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE MAAKUNTAUUDISTUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA LIIKENNEALALLA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (LVM/1813/03/2018)

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanosta liikennealalla ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Esitys liittyy eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 15/2017 vp). Ehdotetuilla laeilla toteutettaisiin maakuntalaissa tarkoitettujen liikennettä koskevien tehtävien, henkilöstön ja omaisuuden siirto valtiolta maakunnille sekä eräiden tehtävien ja henkilöstön siirrot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista Väylävirastoon ja Liikenteenohjausyhtiöön.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi raideliikennelaki, joka korvaisi voimassa olevan rautatielain ja kaupunkiraideliikenteestä annetun lain. Esitykseen sisältyy lisäksi ehdotus laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta.

Esityksellä pannaan kansallisesti täytäntöön Euroopan unionin neljännen rautatiepaketin sisältyvät säädökset ja toteutetaan samalla rautatielainsäädännön kokonaisuudistus. Euroopan unionin neljäs rautatiepaketti edellyttää, että kotimaan henkilöliikennepalvelujen tarjontaan turvataan avoin markkinoillepääsy.

HSL haluaa kiittää Liikenne- ja viestintäministeriötä asiantuntijalausunnon pyytämisestä.

Lausunnossaan HSL toteaa seuraavaa:

Esityksen mukaan jatkossa 18 maakuntaa olisivat vastuussa mm. liikennejärjestelmäsuunnittelusta ja tien hoidosta. Tehtävien määrittely on kuitenkin jäänyt yleisluontoiselle tasolle, joka ei ole riittävää. Erityisesti toimivaltarajojen tulisi olla selkeitä.

14.11.2018

483/03.00.00.00/2018

Lain liikennejärjestelmästä ja maanteistä (503/2005) 1 a luvun 15 c § koskee maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelmaa. Seudullinen liikennejärjestelmäsuunnittelu on jätetty lain ulkopuolelle. Toisaalta esityksen tavoitteissa todetaan, että ELY:n liikennejärjestelmäsuunnittelutehtävät siirtyvät uudistuksen seurauksena maakunnille. HSL painottaa, että kaupunkiseutujen liikennejärjestelmäsuunnittelun ei pidä kuulua maakunnan tehtäviin, elleivät kyseisen kaupunkiseudun kunnat näin päätä. Hallituksen esityksessä on korostettu, että maanteiden suunnittelua koskevilla säännöksillä ei ole tarkoitus luoda uusia velvoitteita tai menettelyitä, vaan turvata nykyisten hyvien ja tarkoituksenmukaisten käytäntöjen noudattaminen maakunta-uudistuksen yhteydessä. Työ- ja elinkeinoministeriön valmisteleman hallituksen esityksen alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 11 §:n mahdollistamana liikennejärjestelmäsuunnitelman pohjalta voitaisiin myös jatkossa tehdä aiesopimuksia ja muita sopimuksia. Tulevalla lailla ei rajoiteta tai estetä kuntien ja valtion välistä vapaaehtoista sopimusmenettelyä kaupunkiseutujen liikennejärjestelmään koskien, joka on HSL:n mukaan tarkoituksenmukaista.

YLEISPERUSTELUT

Maakuntalakiehdotuksen 6 §:n perusteella maakuntien tehtäviin lukeutuisi myös toimiminen toimivaltaisena viranomaisena julkisissa henkilöliikenneasioissa vastaten maakunnan julkisen henkilöliikenteen suunnittelusta ja järjestämisestä alueellaan yhteistyössä maakunnan kuntien ja kaupunkien kanssa. Tehtävä olisi kuitenkin vapaaehtoinen maakunnille, sillä se sisältyisi maakunnan yleiseen toimialaan.

Tämän osalta HSL huomauttaa, että ehdotus maakunnan vapaaehtoisasemasta toimia toimivaltaisena julkisen liikenteen viranomaisena on HSL:n näkemyksen mukaan PSA:n (1370/2007/EU, Palvelusopimusasetus) vuoksi omiaan huonontamaan maakuntaan kuuluvan kunnan mahdollisuuksia järjestää joukkoliikennettä. Näin voisi käydä esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jos yksittäinen kunta haluaisi rahoittaa asukkailleen järjestettäviä joukkoliikennepalveluita, mutta maakunta ei ole ottanut toimivaltaisen joukkoliikenneviranomaisen tehtävää itselleen.

HSL on kiinnittänyt huomiota myös uuteen rahoitusmalliin, jonka myötä julkisen liikenteen palveluiden ostorahat jatkossa osoitettaisiin yleiskatteelliselle rahoitusmomentille. Tämä on omiaan kaventamaan rahoitusta, joka jatkossa osoitetaan julkiselle liikenteelle. Julkiselle liikenteelle osoitetun rahoituksen kaventuminen on puolestaan ristiriidassa hallituksen esityksessä mainittujen tavoitteiden kanssa, joita ovat esimerkiksi hiilipäästöjen hillitseminen. Julkisen liikenteen vuorojen vähentyessä kasvaa säännönmukaisesti yksityisautoilun määrä.

14.11.2018

483/03.00.00.00/2018

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Lain liikennejärjestelmästä ja maanteistä (503/2005) 182 §:ssä rautatie-liikenteen viranomaistehtäviä on siirretty maakunnille. HSL huomauttaa, että kyseisellä toimivallan siirrolla saattaa olla selkeitä vaikutuksia käytössä olevaan ratakapasiteettiin. Ratakapasiteetin riittävyys voi muodostua ongelmalliseksi, kun maakunnat saavat säännöksen myötä mahdollisuuden järjestää rajansa ylittävää liikennettä. Tämä vuoksi on välttämätöntä, että ratakapasiteetin jaosta luodaan selkeät prioriteettisäännöt. Lisäksi ristiriita-tilanteiden välttämiseksi, tarvitaan toimintamenettelyt, jolla eri viranomaiset sovittelevat yhteen junaliikennetarjonnan kokonaisuutta.

Lisäksi HSL huomauttaa, että vaikutusta esimerkiksi Helsingin seudun ratakapasiteettiin voisi tässä tilanteessa olla myös etäisemmän maakunnan toiminnalla, sillä maakunta saattaa todeta, että Helsingin ja sen välillä ei ole riittävää palvelutasoa Liikenne ja viestintäministeriön järjestämänä, jolloin se päättää järjestää lisäliikennettä itse. Konfliktitilanteiden välttämiseksi, on erittäin tärkeää, että hallituksen esityksessä kuvailtu viranomaisten välinen yhteistyö toteutuu. Näin ollen lakiin liikennejärjestelmästä ja maanteistä otettu säännös ennakkoneuvottelumenettelystä on tarpeellinen.

LAKIEHDOTUKSET

Lain liikenteen palveluista 181 §:ssä Helsingin seudun liikenne-kuntayhtymää koskevasta lainkohdasta puuttuvat Tuusula ja Siuntio, jotka myös ovat osa HSL-kuntayhtymää.

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Suvi Rihniemi
toimitusjohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä 14.11.2018. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa HSL:n kirjaamosta.